

Informacja w sprawie szacowaniu strat w uprawach rolnych spowodowanych wystąpieniem suszy w 2021 r.

Począwszy od okresu wegetacyjnego 2020 r. wnioski o oszacowanie strat w uprawach rolnych spowodowanych wystąpieniem suszy producenci rolni mogą składać wyłącznie za pomocą publicznej aplikacji.

Producent rolny korzystając z własnego Profilu Zaufanego określa w aplikacji zakres i stopień strat spowodowanych przez suszę w uprawach rolnych w swoim gospodarstwie rolnym oraz podaje dane dotyczące liczby zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie rolnym (w celu wyliczenia wartości produkcji zwierzęcej) oraz dane o kosztach poniesionych z tytułu niezebrania plonów w wyniku powstania szkód spowodowanych wystąpieniem suszy w produkcji zwierzęcej w wysokości nieprzekraczającej wysokości szkód spowodowanych przez suszę w uprawach producenta rolnego na paszę dla bydła, świń, owiec lub kóz i wartości produkcji zwierzęcej.

Wykaz upraw rolnych, w których szkody spowodowane przez suszę mogą być naliczane podwójnie w przypadku utrzymywania zwierząt z gatunku bydło, świnie, owiec lub kóz zawiera załącznik do ww. rozporządzenia Rady Ministrów¹.

Powyższe rozwiązanie umożliwia hodowcom bydła wykazanie strat w uprawach rolnych przeznaczonych na pasze dla bydła, świń, owiec lub kóz podwójnie po raz pierwszy jako utracone wartości produkcji roślinnej oraz po raz drugi jako dodatkowe koszty zakupu pasz do wysokości utraconych wartości produkcji roślinnej z upraw paszowych.

W aplikacji szacowane są straty wg tych samych zasad, którymi posługiwały się powoływane przez wojewodę komisje do szacowania szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę. Automatyzacja procesu umożliwia walidację danych z dostępnych baz danych.

Proces szacowania szkód w gospodarstwach rolnych nie jest zakończony decyzją administracyjną, stąd brak możliwości odwołania od wyników wynikających z wprowadzonych do aplikacji baz danych umożliwiających oszacowanie strat spowodowanych wystąpieniem suszy.

Rzeczywiste a nie szacunkowe straty w poszczególnych gospodarstwach rolnych spowodowane niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi byłyby możliwe do oceny wyłącznie po wprowadzeniu obowiązku prowadzenia rachunkowości rolnej i przedstawiania przez producentów rolnych rocznych sprawozdań finansowych z gospodarstwa rolnego. Do

tego czasu pozostaje ustalanie strat w gospodarstwach rolnych na podstawie szacunków.

Producent rolny ma prawo do kilkukrotnego uzupełniania strat w poszczególnych uprawach w miarę ich obejmowania suszą wskazywaną przez System Monitoringu Suszy Rolniczej kolejnych upraw rolnych - do czasu potwierdzenia ostatniego zgłoszenia poprzez podpisanie wniosku o oszacowanie strat Profilem Zaufanym, jednak nie później niż do dnia 15 października. Podpisanie wniosku uruchamia proces generowania protokołu strat w gospodarstwie rolnym przekazywanym do zatwierdzenia przez Wojewodę i uniemożliwia dokonywanie dalszych zgłoszeń.

Wprowadzane przez producenta rolnego dane są w aplikacji automatycznie weryfikowane z danymi:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, tj. danymi z e-Wniosku Plus w zakresie upraw rolnych zgłoszonych do wniosku o dopłaty bezpośrednie oraz danymi zawartymi w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt w zakresie liczby zwierząt wpisanych do Portalu IRZplus,
- Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG) w zakresie zasięgu i procentowych strat w uprawach rolnych spowodowanych przez suszę wynikających z prowadzonego przez IUNG Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej.

W przypadku gdy producent rolny we wniosku o szacowanie strat spowodowanych wystąpieniem suszy poda procentową wysokość strat w poszczególnych uprawach wyższą niż wysokość ustaloną przez IUNG - do obliczenia wysokości szkody przyjmuje się dane w tym zakresie ustalone przez IUNG wynikające z Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej. System ten zawiera aplikacje komputerowe integrujące dane meteorologiczne potrzebne do obliczenia klimatycznego bilansu wodnego oraz dane z cyfrowej mapy glebowo-rolniczej, obrazującej przestrzenne zróżnicowanie retencji wodnej różnych kategorii agronomicznych gleb.

Przy wyznaczaniu obszarów zagrożonych suszą rolniczą dla poszczególnych upraw uwzględniane są dwa czynniki:

- warunki pogodowe,
- podatność gleby na suszę.

Dane meteorologiczne wykorzystywane do obliczenia wartości klimatycznego bilansu wodnego (KBW) pochodzą z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (ze stacji synoptycznych – 59, telemetrycznych - 195 i posterunków opadowych – 294), z Ośrodków Doradztwa Rolniczego (60 stacji), z Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU)

– 39 stacji, z własnych stacji IUNG – 60 oraz z 16 stacji jednostek samorządu terytorialnego a także z 3 stacji Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie.

W celu zachowania najwyższej jakości danych pomiarowo – obserwacyjnych na stacjach IMGW, IUNG, ODR zainstalowane są zdublowane przyrządy pomiarowe, np. dwa deszczomierze. Pozwala to na wychwycenie błędów wynikających z awarii urządzenia.

W celu zwiększenia dokładności określenia pola opadu atmosferycznego w 2020 roku zostały włączone do Systemu dane pochodzące z naziemnych radarów. Dane radarowe są udostępniane przez IMGW, pochodzą one z sieci POLRAD. Uzyskanie informacji generowanych przez meteorologiczne radary naziemne pozwalają na znaczne uszczegółowienie pola opadów dla całego kraju, albowiem są one dostępne w rozdzielczości 1x1 km. Zwiększenie dokładności określenia wielkości opadu na terenie kraju powoduje, że następuje zdecydowana poprawa szczegółowości wyznaczenia granic obszarów objętych suszą rolniczą. Po kontroli danych meteorologicznych są one wykorzystywane do wyznaczania wartości KBW. Przestrzenne dane z pomiarów punktowych są interpolowane przy użyciu aplikacji Geographic Information System (GIS) za pomocą programu komputerowego – ArcGIS. Na każdą wyinterpolowaną wartość - program wykorzystuje informacje z 12 najbliższych stacji meteorologicznych. Program ten przy tworzeniu interpolacji danych uwzględnia wpływ odległości stacji na generowaną wartość, im stacja położona jest bliżej interpolowanej danej, tym większy jest jej wpływ na tworzoną wartość.

System GIS uwzględnia następujące warstwy informacji:

- dane dotyczące opadów atmosferycznych,
- ewapotranspiracji (parowanie wody z gleby i roślin),
- dane z cyfrowej mapy glebowo-rolniczej obrazującej przestrzenne zróżnicowanie retencji wodnej różnych kategorii agronomicznych gleb, i jej wpływ na skutki suszy rolniczej,
- granice wszystkich gmin Polski,
- granice działek ewidencyjnych.

W Systemie Monitoringu Suszy Rolniczej prowadzony jest również monitoring wilgotności gleby, którego celem jest poznanie zależności pomiędzy stresem wodnym, mierzonym liczbą dni uwilgotnienia poniżej wartości krytycznej, odpowiadającej punktowi trwałego wędnięcia roślin, a plonem roślin dla różnych gatunków gleb w zróżnicowanych warunkach siedliskowych i klimatycznych. Na potrzeby monitoringu suszy rolniczej prowadzone są w 20 gospodarstwach rolnych: pomiary wilgotności gleby. Stan ich uwilgotnienia jest mierzony na sześciu poziomach profilu glebowego: 10, 20, 30, 40, 60 i 100 cm za pomocą sondy profilowej. Pomiary prowadzone są od początku okresu wegetacyjnego na 60 polach referencyjnych z

różnymi uprawami i o różnej kategorii podatności gleby na suszę. Pomiarów te wykonywane są dwa razy w tygodniu. Aktualna wilgotność porównywana jest ze stanem uwilgotnienia gleby, odpowiadającemu punktowi trwałego wędnięcia roślin. Miarą stresu wodnego jest wilgotność objętościowa (w %).

Prowadzone prace nad wyznaczeniem obszaru z wystąpieniem suszy rolniczej wymagają ich weryfikacji w oparciu o zastosowanie teledetekcji oraz określenia wpływu innych czynników, takich: jak poprawność agrotechniki (dobór stanowiska dla uprawy, termin siewu, sadzenia, gęstość siewu, głębokość siewu, dawka i termin nawożenia, skład chemiczny nawozów, płodozmian, system uprawy roli, termin wykonania zbioru oraz sposób jego wykonania).

Dane pozyskiwane z Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej przenoszone są do publicznej aplikacji „Zgłoś szkodę rolniczą” w celu weryfikacji zakresu suszy i wysokości strat w uprawach określonych samodzielnie przez producentów rolnych przy wypełnianiu tej aplikacji.

W aplikacji automatycznie generowany jest protokół oszacowania szkód powstałych w wyniku suszy, jeżeli szkody wynoszą powyżej 30 % średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym z ostatnich trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiła susza. Średnia roczna wartość produkcji z całego gospodarstwa rolnego jest wyliczana w aplikacji na podstawie danych Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie o średniej wielkości produkcji rolnej pochodzących z systemu zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych w podziale na regiony FADN: Pomorze i Mazury, Wielkopolska i Śląsk, Mazowsze i Podlasie, Małopolska i Pogórze.

W przypadku gdy szkody nie przekraczają 30 % producent rolny otrzymuje informację o odrzuceniu wniosku o oszacowanie strat wraz z kalkulacją, w której przedstawione są wyliczenia. Zarówno protokół jak i informacja są przedstawiane producentowi rolnemu w aplikacji w oknie „status sprawy”.

ⁱ SZCZEGÓŁOWY WYKAZ UPRAW NA PASZĘ DLA BYDŁA, ŚWIŃ, OWIEC I KÓZ:

1. Kukurydza (sucha i wilgotna) na ziarno;
2. Proso na ziarno;
3. Strączkowe pastewne na nasiona suche;
4. Groch pastewny (peluszką) na nasiona suche;
5. Pozostałe strączkowe pastewne na nasiona suche;
6. Mieszanki strączkowych z innymi roślinami ogółem na nasiona suche;
7. Mieszanki strączkowych z innymi roślinami jare na nasiona suche;

-
8. Mieszanki strączkowych z innymi roślinami ozime na nasiona suche;
  9. Mieszanki strączkowych z innymi roślinami na nasiona suche;
  10. Ziemniaki pastewne;
  11. Rośliny pastewne objętościowe na gruntach ornych;
  12. Okopowe pastewne na pasze;
  13. Buraki pastewne na pasze;
  14. Bruki pastewna na pasze;
  15. Marchew pastewna na pasze;
  16. Rzepa na pasze;
  17. Topinambur na pasze;
  18. Dynia pastewna na pasze;
  19. Kapusta pastewna na pasze;
  20. Pozostałe okopowe pastewne na pasze;
  21. Kukurydza pastewna na zielonkę;
  22. Zboża i mieszanki zbóż z innymi roślinami na zielonkę;
  23. Trawy w uprawie polowej na zielonkę;
  24. Strączkowe na zielonkę;
  25. Motylkowe drobnonasienne na zielonkę;
  26. Mieszanki motylkowych z trawami;
  27. Pozostałe polowe uprawy pastewne na zielonkę;
  28. Rośliny pastewne objętościowe z użytków zielonych (uprawa lub zielonka);
  29. Rośliny pastewne objętościowe z łąk – zielonka;
  30. Rośliny pastewne objętościowe z pastwisk;
  31. Rośliny pastewne objętościowe z pastwisk pielęgnowanych;
  32. Rośliny pastewne objętościowe z pastwisk niepielęgnowanych;
  33. Słoma (bez słomy roślin włóknistych);
  34. Liście buraczane.